

Järki median kyllästämässä elämässä

TODD GITLININ HAASTATTELU

Todd Gitlin on 1970-luvun lopulta kuulunut journalismin ja mediatutkimuksen eturiviin Yhdysvalloissa. Tehtyään pitkän ja vaiheikkaan aktivistiuran erilaisissa opiskelija- ja kansalaisjärjestöissä 1960-luvulta 1970-luvulle hän siirtyi tutkimuksen pariin vuonna 1980 julkaisemallaan tutkimuksella *The Whole World is Watching. Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Siinä Gitlin käy läpi demokraattisen opiskelijaliikkeen ja sen Vietnamin sodan vastaisen toiminnan mediassa saamaa vastaanottoa ja julkisuuden merkitystä liikkeen toiminnalle ja hajoamiselle. Teos sijoittuu samaan joukkoon kuin monet muut 1970-luvun lopulla Yhdysvalloissa julkaistut etnografisesti uutistoimintaa valottavat tutkimukset, kuten Gaye Tuchmanin *Making News* (1978) tai Herbert Gansin *Deciding What's News* (1979). Gitlinin tutkimuksesta on jäänyt elämään ainakin ajatus uutisista maailman tapahtumia *kehystävänä* toimintana. Kahdeksankymmentäluvulla Gitlin julkaisi mittavan tutkimuksen Yhdysvaltain televisiotoiminnasta *Inside Prime Time* (1983). Vuonna 1995 ilmestynyt *The Twilight of Our Common Dreams* puolestaan pohti Yhdysvaltain kansallisen yhtenäiskulttuurin ja julkisuuden pirstaloitumista.

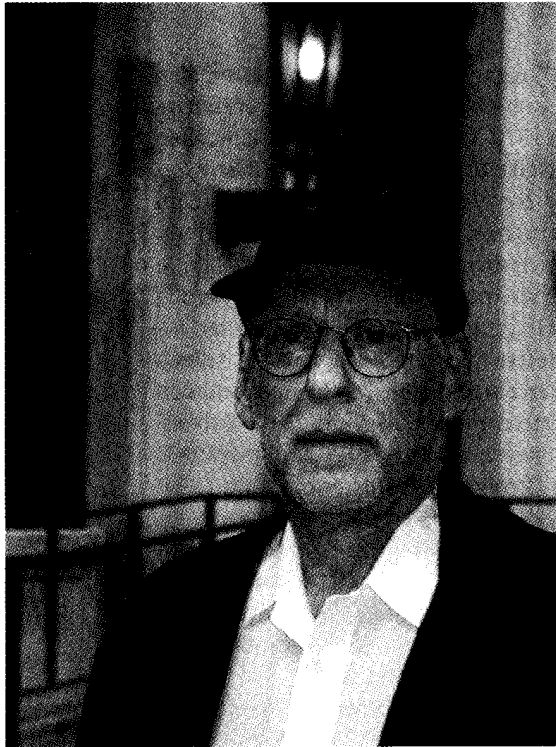
Uransa aikana Gitlin on opettanut muun muassa University of California, Berkeleyssä ja New York Universityn viestinnän laitoksella. Nykyään hän on journalismin ja sosiologian professori Columbian yliopistossa, New Yorkissa. Hän on erittäin aktiivinen yhteiskunnallinen keskustelija ja tuottelias kirjoittaja, jonka kommentteja ajankohtaisiin kysymyksiin ilmestyy jatkuvasti eri aikakauslehdissä.

Todd Gitlinin viimeisin kirja *Media Unlimited. How the Torrent of Images and Sounds Overwhelms Our Lives* (2001) alkaa vitsillä tullimiehestä. Vuosikymmenien ajan tullimies tarkastaa omalla raja-asemallaan yhden ja saman kuorma-autoilijan lastit. Koko ajan hän on varma, että kuski salakuljettaa jotain rajan yli, mutta koskaan kuormasta ei löydy mitään laitonta. Lopulta viimeisenä työpäivänään ennen eläkkeelle jäämistä tullimies lannistuneena kysyy kuskilta, miten asian laita on: "Tiedän, että olet vuosikaudet salakuljettanut jotain, mutta mitä se on ja mihin se on kätkeytynyt? Nyt voit kertoa, olen jo työni tehnyt." Kuski virnistää ja sanoo: "Kuorma-autoja."

Vitsi johdattaa Gitlinin kirjan lähtöajatuksen. Mediatutkimus on tuottanut hyllymetreittäin kirjallisuutta eri välineistä ja niiden vaikutuksista, eri aihealueiden kattamisesta tai tietynlaisten viestien vastaanotosta. Mutta *koko mediavirran* kulttuurista merkitystä on teoretisoitu aika vähän. Metsä on usein jäänyt näkemättä, vaikka puita on laskettu ja lajiteltu ansiokkaasti. *Media Unlimited* -teoksessa Gitlin pyrkii ymmärtämään tuon kokonaisvaltaisen virran merkitystä. Hän ei kysy, mikä on tämän tai tuon välineen merkitys kulttuurille, eikä erottele viihdettä ja journalismia.

Media Unlimited on yritys ottaa uudella tavalla käsitteellisesti haltuun medioituneen yhteiskunnan ja arjen kokemuksta. Gitlinin pohdinnan lähtökohtia ovat muun muassa elämän *mediakylläisyys*, arjen huokosten täyttyminen median läsnäololla, mediavirran *vauhdin* kasvu ja sen vaikutukset ja virrassa pyristelevien ihmisten *navigaatiostrategiat*, joiden avulla he pyrkivät selviämään elämästään ja vaikuttamaan asioihin. Monin paikoin Gitlin tempautuu itsekin virtaan mukaan: kirjan tyyli tuntuu hengästyttävyydessään välillä imitoivan omaa erittelyn kohdettaan.

Seuraavassa haastattelussa Gitlin pohtii näitä kirjansa tärkeimpiä teemoja ja niiden implikaatioita journalismin, järjellisen ja harkitsevan politiikanteon ja mediatutkimuksen kannalta. Oman sivumakunsa haastatteluun tuo se, että se tehtiin New Yorkissa paria viikkoa ennen presidentinvaaleja. Silloin optimistisimmat demokraatit vielä uskoivat, että Bush on voitettavissa.

Kuva Risto Kunelius

***Media Unlimited* panee lukijansa katsoomaan medioitunutta elämää kokonaisvaltaisesta ja synteettisestä näkökulmasta: media on kaikkialla, sen vauhti kiihtyy ja me pyristelemme sen pyörteessä. Tästä kaikesta kumpuaa oikeastaan yksi suuri kysymys ja puheenaihe: minkälaiset ovat järkevän ja harkitsevan journalismin, ajattelun tai elämän mahdollisuudet medioituneessa yhteiskunnassa? Onko kaikkialle tunkeutuva ja elämämme "superkyllästävä" media mielestäsi parantanut tai heikentänyt järjen ja harkinnan voimia?**

Olen tämän kysymyksen suhteen agnostikko. Ei ole selvää, kuinka paljon esimerkiksi viimeisen 300 vuoden aikana "järjelle" tai "deliberatiivisille prosesseille" kulloinkin oli tilaa. Eikä ole ollenkaan selvää, kuinka paljon niillä oli merkitystä. Kysymyksen miettiminen historialliselta kannalta edellyttäisi hurjaa lukeneisuutta. Tunnen kyllä tästä käydyn keskustelun hahmon ja sen perusulottuvuudet, alkaen skottilaisesta valituksesta, sen amerikkalaisesta versiosta, habermasilaisesta

varhaisesta porvarillisesta julkisuudesta ja niin edelleen. Mutta vaikka tätä keskustelua seuraa tarkastikin, on lopulta vaikea kirkkaasti nähdä, millaisia toteutumattomia mahdollisuuksia erilaisiin olosuhteisiin järjen julkisen käytön kannalta lopulta liittyi.

Järjen mahdollisuudet ja vaikutus julkisuudessa ovat ainakin modernin ajan alun jälkeen olleet koko ajan tyhjää paremmat. Olemme eläneet parempia ja huonompia hetkiä tai aikakausia. Järjen käyttöä ovat tavallaan aina kehystäneet tai haitanneet ei-rationaaliset tai irrationaaliset tekijät. Historian eri hetkillä rationaalisuudella on ollut myös toteutumattomia mahdollisuuksia. Mutta lopulta, tai paremminkin nykyhetken tarjoamasta näköalapaikasta katsottuna, näyttäisi siltä, että päivänien, tunteiden, "epärationaalisen", "jälki- tai esirationaalisen" – miksi näitä ulottuvuuksia kulloinkin nimitämme – halujen valta on päässyt monin tavoin niskan päälle. Nämä halut ovat kuluttajayhteiskunnan elämänmehua, jota ilman yhteiskunta ei toimi.

Varmaan asiat olisivat voineet kehittyä toisinkin, ja seurauksena olisi voinut olla toisenlainen voimatasapaino. Mutta toivoimmepa historian kulkeneen eri rataa kuin se kulki tai emme, on kiistämätön tosiseikka, että kaikkialla modernissa sfäärissä mukaan heittäytymisen ja tunteiden henki on voittanut. En pidä sitä maailman huonoimpana kehityskulkuna, mutta en toki myöskään parhaana.

Kirjani lähtökohta on, että on tyhmää olla tunnustamatta avoimesti ja analyytisesti tätä tosiseikkaa ja kysymättä, mitä siitä seuraa. Jotta voisimme ymmärtää, miten näin kävi, meidän täytyy pystyä muuhunkin kuin sanomaan: "Kapitalistit tekivät sen meille". Historiassa on aina tavallaan kyse sulkemattomasta kirjasta. Järkeä on välillä enemmän tai vähemmän pimennossa, kuten Frankfurtin koulun teesit julistivat, mutta ei sitä tuhottu ole.

Jotta ymmärtäisimme, missä menemme, meidän täytyy katsoa lujasti silmiin sitä tosiasiaa, että kuluttajayhteiskunta on voittanut ja että sen sisältämä logiikka määrää kaikkein eniten elämämme laatua juuri nyt. Tämä on ohittamatonta, mutta ei se tarkoita sitä, että järki haukkoo nyt peräpeilin pölypilvessä henkeään. Enemmänkin olen tulossa sellaiseen käsitykseen, että historiassa ilmenee jonkinlaisia hedelmällisiä tilanteita tai hetkiä, jolloin järki virkoo ja ulottaa otteensa laajemmalle ja yllättää meidät kaikki.

Minusta elämme tämän kysymyksen kannalta juuri nyt erittäin kiinnostavia hetkiä. Ainakin Yhdysvalloissa tämä syksy näyttää historiallisesti hetkeltä, jolloin järjen ja epäjärjen voimat kolahtavat yhteen. Tämä on aivan olennainen ulottuvuus, jos katsoo nykyistä poliittista kamppailua. Se on elävä konflikti, jossa voi tapahtua mitä vain.

Kuinka osuvaa on kirjoittaa historiaa järjen ja sen vastavoimien kamppailuna? Osinhan järjen "ulkopuolen" muotoilusta ovat vastanneet juuri modernin yhteiskuntateorian kirjoittajat itse: valistuksen rationaalisuus muotoiltiin aika lailla vastakuvana voimakkailla tunteilla, raskaille, sitoville intohimoille. Ajatteletko, että halut, tunteet ja muu vastaava aines on aina ollut se ympäristö, jossa järjen on ollut pelitilansa löydettävä? Vai näetkö, että rajojen vetäminen on lopulta historiallinen kysymys?

Pohjimmiltaan ajattelen varmaan ensin mainitulla tavalla. Minusta kreikkalaiset ymmärsivät hyvin sen, että ihmisen kyvyt kurkottavat järjen ja halun välille. Halu ei ole vain järjen varjo tai kääntöpuoli. Mutta kirjassa esitän kyllä tärkeän todentamattoman väitteen. Se on pieni, mutta minusta tolkullinen provokaatio. Väitän, että meidän nyt kokemissamme haluissa ja tunteissa, tai niiden laadussa, on jotain erityisellä tavalla modernia – nimittäin näiden halujen ja tuntemusten eräänlainen keveys.

Jos luen Platonia, Aristotelesta tai Ciceroa, vaikutelmani on, että heidän kuvaamansa "tunteet" ovat koko lailla erilaisia kuin meidän modernit kulutusnautintomme. Klassikoiden tunteissa ei ole kyse häilyvästä ostoskeskusmentaliteetista; heidän kuvaamillaan haluilla ei voi selittää tai kuvata kanavapujottelijaa, joka selaa kaapelikanavien viidakkoa tai kadulla kulkijaa, joka värittää arjen kokemukseen korvalappustereioilla. Klassikoiden tarkoittamissa "tunteissa" on kyse jostain perustavammasta ja paljon tulisemmasta.

Meidän moderneissa haluissamme on tähän verrattuna erityinen laatunsa, joka tekee meidät historiallisesti erityisiksi. Tunteemme ja halumme ovat tavallaan ohuita, matalia tai latteita, ne ovat kevyempiä ja ikään kuin haihtuvia. Tämä tekee meistä erilaisia. Mutta ihmisen osan monimutkaisuus järjen, tunteen ja muiden voimien kentässä ei tietysti ole mikään uusi asia.

Jos siis elämme keveiden ja ilmaan haihtuvien tunteiden aikaa, miten tämä kehystää järkeä ja julkista harkintaa? Miten tällainen rationaalisuuden ympäristö eroaa entisestä?

En ole ihan varma onko tämä keveiden tunteiden ympäristö itse asiassa enemmän vai vähemmän vihamielinen julkisen järjenkäytön esiinnousulle. Yritän vastata poliittisesti ja konkreettisesti. Ajatellaan sitä poliittista mobilisaatiota Bushin hallinnon villin irrationaalisuuden puolesta, jota Yhdysvalloissa on viimeisen vuoden aikana saatu todistaa. Olisi minusta paha virhetulkinta yrittää ymmärtää sitä klassisen fasistisen mobilisaation mallin läpi. Siinä ei ole kyse mistään joukkopsykoosista tai lynkkausporukan kaltaisesta innosta.

Jos tarkastelee esimerkiksi yleisen mielipiteen mittauksia ennen Irakin sodan alkua, voi hyvin nähdä, että amerikkalaiset eivät itse asiassa olleet erityisen innokkaita sotaan, vaikka monet ulkomailla saattavat niin ajatellakin. Itse asiassa yleinen mielipide suosi hyvin pitkään kansainvälisen yhteisön tuella toteutettua lähestymistapaa, Yhdistyneiden kansakuntien ottamista todesta. Oikeastaan vasta aivan sodan aattona mielipidetiedustelut kertoivat, että enemmistö ihmisistä alkoi siirtyä Bushin multilateraalisen linjan kiistämisen taakse.

Emme siis elä Berliinissä 1934. Elämme aikaa, joka on monella tavalla oudompaa. Se myös koettelee hermoja toisella tavalla. Ihmisten halussa ja kyvyssä painaa epäilyksensä mielensä takaasiin tai heidän taidossaan ottaa todesta todentamattomia faktoja koskien Saddam Husseinia, al-Qaidaa tai Irakin joukkotuhoaseita, tässä kaikessa on jotain oudolla tavalla häilyvää, poissaolevaa. Siinä ei ole kysymys freudilaisesta joukkopsykoosista, vaan jollakin tavalla osin puolivillaisesta ja piittaamattomasta. Siinä ilmenee jonkinlainen etäinen ote asioihin, eräänlainen "yeah, do it" -asenne. Kyse ei minusta ole voimakkaan hengen esiin purkautumisesta, vaan jostain hahmottomammasta ja pehmeämmästä.

Tarkoitatko, että keveiden ja ilmavien tuntemusten maailmassa osaamme investoida vain osan tunteistamme tällaisiin projekteihin, pitää itsemme osittain erossa siitä, mitä kannatamme? Eikö tässä tilanteessa itse asiassa ihmisten arvojärjestelmien ja heidän poliittisen tukensa välille ole tullut uudenlainen suhde: olemme ehkä käyneet valikoivammiksi, vähemmän systemaattisiksi.

Tämä on varmaankin yksi poliittista maastoa leimaava piirre. Mutta samalla kannattaa mainita, että Yhdysvalloissa näyttää kehittyneen myös eräänlainen kriittinen massa, noin neljännes tai kolmannes amerikkalaisista, jotka ovat hyvin omistautuneita minusta perustavalla tavalla irrationaaliselle ja pitkälti uskonnon motivoimalle maailmankuvalle. He todella ovat panneet hyllylle tai heittäneet peräti roskiin kriittiset kykynsä. Heistä näyttää siltä, että kriittisyys on hyveellisyyden vastavoima. Hyveellisyys tässä tarkoittaa itse asiassa tahdon riemuvoittoa. Kyse on vakaumuksesta, joka on kokonaan haluton ottamaan huomioon empiiristä todellisuutta. Ja se on kyllä aika hyytävää.

Mutta silti ei ole selvää, onko ihmisten tunnepohjaisen kiinnittymisen tai kiintymyksen suhteellinen keventyminen hyvä vai huono uutinen julkisen järjenkäytön kannalta. Minulla on varmaan vaalien jälkeen aika lailla selvempi käsitys tästä. On mahdollista argumentoida molempiin suuntiin, mutta historiallisesti tämä on lopulta empiirinen kysymys.

Yksi mediakyllästeisen yhteiskunnan ja arjen ominaisuus on olemisen keveys ja irrallisuus. Toinen tärkeä argumenttisi on, että media ei vain ole kaikkialla vaan että sen *vauhti* määrittää tämän aikakauden uudella tavalla. Miltä kysymys julkisesta järjenkäytöstä ja politiikasta näyttää vasten tätä kiihtyvän viestintätahdin imperatiivia? Onko liian kova vauhti gutenbergläisen rationaalisuuden surma?

Yritän vastata esimerkillä. Eräs uusi opiskelijani on toimittaja, jolla on takanaan hyvän matkaa ammattiuraa tv -uutisissa, monissa suurissa kaupungeissa. Hän ryhtyi uudelleen opiskelemaan turhauduttuaan entistä enemmän työn sisällölliseen kevenemiseen – sanoisin ehkä sen irrationaalisuuteen. Hän kokee, että juuri vauhdin kiihtyminen on yksi tekijä, joka kaivaa maata toimitustyön älylliseltä pohjalta ja hänen ammatilliselta vakaumukseltaan. Kyse ei niinkään ole uutistuotosten rytmistä, kuten leikkauksesta tai juttujen pituudesta, vaan enemmänkin työprosessin nopeuden intensiteetistä. Kun juttu tulee tehtäväksi kello 10 ja sen on oltava iltapäivällä neljältä valmis, viriää kysymys, kuinka syvällinen ja älykäs puolentoista minuutin juttu tässä ajassa voi syntyä. Hänen kokemuksensa epäilemättä heijastaa todellisuutta, jossa etenkin visuaalisen median ammattilaiset joutuvat elämään. Luulenpa, että melkein kenen tahansa journalistin kanssa olisi helppo virittää tästä pitkä keskustelu.

Toisaalta samat ihmiset, jotka elävät tässä non-stop-virrassa, ovat kykeneviä pysähtymään tietyissä asioissa ja tilanteissa. En kirjaa tehdessäni oikein kunnolla saanut tästä otetta. Mutta on hyvä muistaa, että samat ihmiset, jotka elävät jatkuvassa kuva- ja äänivirrassa, pystyvät toisaalla tieteelliseen ja teknologiseen työhön, jossa he kyllä keskittyvät ja harkitsevat asioita. He heittelehtivät näin mediavirran ja jonkinlaisen deliberaation välillä. Tämän tilanteen yhteiskunnallisia vaikutuksia ei ole helppo arvioida.

Joka tapauksessa väittäisin, että ihmisillä näyttää olevan jonkinlainen perushalu deliberoida. Harkintaa tai deliberaatiota arvostetaan sellaisenaan, normina. Pelko siitä, että olemme menettämässä harkinnan mahdollisuudet, on minusta merkki juuri tästä halusta. Sama tunne on myös monenlaisen inspiraation ja kriittisen tyytymättömyyden lähde. On kysymys erikseen, mitä tämän tyytymättömyyden tunteen kanssa tehdään, millaiseen toimintaan se johtaa. Mutta normi kyllä tunnustetaan yleisesti.

Voisi ehkä väittää, että ”deliberaation” ja ”julkisen keskustelun” ympärillä näkyvä teoreettinen innostus on eräänlainen kompensoiva purkaus. Kun julkisen harkinnan mahdollisuudet todellisuudessa itse asiassa heikkenevät, sen kaipuu ja halu saavat entistä voimakkaamman ilmaisun poliittisessa teoriassa. Kuten tiedämme, viime vuosina on ilmestynyt hyllyittäin kirjoja deliberaatiosta ja demokratiasta.

Yksi argumenteistasi kirjassa on, että ”vauhdin hurma” ja sen viehätykset ovat tavallaan ihmisluonnon osia. Meillä on siis yhtäältä halu vauhtiin ja toisaalta himo harkintaan. Näiden toteutumisen on kuitenkin usein kyse institutionaalisista seikoista. Voimme olla iloisia, että insinööri ajattelee töissään, mutta näetkö mediateollisuuden institutionaalisissa olosuhteissa voimia, jotka loisivat tilaa – tai aikaa – harkitsevalle toiminnalle?

On instituutioita, joissa deliberaatiolla yhä on paikkansa. Ajatellaan vaikka kokoustamista yliopistolla. Kokouksessa minusta tulee kaikin tavoin tavallista hitaampi ihminen. Se on kokouksen hyve ja tarkoitus: pysäyttää tai hidastaa, ja tämä on aivan välttämätöntä.

Mutta mediamaailmassa ei kyllä ole mitään voimaa, joka veisi tähän suuntaan. Siellä vallitsee jatkuva paniikki, vaikka sitä kutsutaankin kilpailuksi. Eikä tälle nopeuden palvonalle näytä ainakaan vielä löytyneen mitään luonnollista raja-arvoa.

Nopeus on mediassa arvo itsessään. Ajattele vaikka tunnettua tapausta Matt Grudgesta ja siitä, miten hän laski liikkeelle Monica Lewinsky -jutun. Tässä tulkinassa on minusta aina ollut jotain kummallista. Tosiasiahan on, että Newsweek oli jo kirjoittanut asiasta jutun, mutta erikoissyöttäjä Starrin porukka oli suostutellut lehden odottamaan viikon. Grudge oikeastaan vain sanoi sivuillaan, että News-

weekillä on tämä juttu odottamassa. Hän vauhditti asioita, mutta edelleen monet ajattelevat, että hän itse löysi uutisen. Hän itse asiassa vain kiihdytti tapahtumia, mutta juuri tästä teosta hänelle siunaantui paljon arvoa ja mainetta, jota hän edelleen käyttää hyväkseen.

Nostat kirjassa esiin joukon kansalaisten "navigaatiostrategioita", joilla ihmiset näyttävät reagoivan tai pyrkivän vaikuttamaan nykyisen mediavirran oloissa. Tähän galleriaan kuuluvat muun muassa uusista medioita kieltäytyjät, populaarikulttuurin luomat fanit, mediasisäلتöjen kriitikot, mediavirran rattaisiin hiekkaa heittävät jarruttajat ja viileän etäisesti virrasta nauttivat ironistit. Millaisista ihmisten vaikutusmahdollisuuksista nämä roolit sinusta kertovat? Millaista todellista poliittista potkua näihin rooleihin mielestäsi liittyy? Herättävätkö ne itsessäsi toiveikkuutta?

Toiveikkuus ei edellytä erittelyä tai analyysia, enkä siksi erityisesti ole ajatellut asiaa siltä kannalta. Mutta olen mentaliteetiltani aktivisti ja siinä mielessä aina uskon niihin mahdollisuuksiin, joita meillä on. Navigaatiostrategioita kuvaamalla olen yrittänyt jäsentää sitä, mitä silmiemme edessä tapahtuu. Esimerkiksi "ironisti" on minusta selvä kasvukategoria, yhä useammin omaksuttu rooli mediavirran keskellä.

Ironisti yrittää tehdä tolkkua tästä valtavasta volyymista, jossa määrä alkaa muuttua laaduksi. Ironiassa on kyse eräänlaisesta mediaa tai siellä puhuvien kynnisyttä ja sarkastisuutta viisaammasta etäisyyden ottamisesta mediaan ja sen väitteisiin. Ironisen asenteen voimistuminen on vastaus historiallisesti erityiseen tai ainutlaatuiseseen tilanteeseen.

Meneillään olevassa vaalikampanjassa näemme sen esimerkiksi Jon Stewartin ja *The Daily Shown* erityisen merkityksen kautta¹. Jos nuorison panee puhumaan *The Daily Showsta*, he eivät lopeta millään. Shown juontaja Jon Stewart edustaakin hyvin kiinnostavasti ironisen asenteen mahdollisuuksia. Hänen tapauksessaan ei ole kyse pelkästään ironisesta asenteesta, vaan itse asiassa hänestä kuoriutuukin sisältökriitikko. Pari viikkoa sitten hänet kutsuttiin vieraaksi poliittiseen eliittikeskusteluohjelmaan nimeltä *Crossfire*. Siellä hän hyökkäsi kiperästi näitä politiikan kynnisiä analyttikkoja kohtaan ja sanoi heille päin naamaa, että te olette tuhoisia tyyppejä. Hän ei mennyt studioon ollenkaan koomikkona – kuten kutsujat olettivat – vaan hyvin vakavana poliittisen viestinnän kriitikkona. Nyt tuon televisiopätkän voi nähdä Internetissä, jossa monet sitä innostuneesti kierrättävät. *The Daily Shown* tai Jon Stewartin seuraajat seuraavat osittain ironistia, mutta he näkevät Stewartissa myös todenpuhujan, joka ymmärtää ja paljastaa sen, mistä valtavirtamedian poliittisessa viestinnässä usein on kyse.

Ironian kentällä on paljon liikkeellä hyvin kynnistä asennetta, joka tulee esiin monissa komediarutiineissa. Asiaa tutkimatta itsestäni tuntuu, että esimerkiksi *South Park* voisi olla esimerkki koko lailla totaalisen nihilistisestä ja barbaarisesta dekonstruktioista. Mutta tässä mielessä *The Daily Show* on toista maata. Siinä ei ole kyse parodian kaltaisesta kiintymyksestä ivan kohteeseen, siis politiikan ja journalismin kynniseen pohjavirtaan. Se on kaukana parodian toisella puolella: siinä on kyse kriittisestä teoriasta! Ironiassa on siis ilman muuta sellaisia osia ja alueita, jotka ulottavat rationaalisen puolelle ja voivat antaa potkua myös sinne.

Mutta palataan vielä vähän mediatutkimukseen. Millaiseen tutkimuksen strategiaan kirjasi argumentti johtaa? Millaista mediatutkimusta mediavirran kokemuksen huomioiminen voisi edellyttää?

Yksi tärkeä tutkimusteema olisi päästä kiinni mediavirran tuottamaan tietoisuuteen, joka koostuu yhtäältä mukaan heittäytymisen kokemuksista ja toisaalta

deliberatiivisista ulottuvuuksista. Yritin itse asiassa kirjoittaa kirjaa varten pientä oman elämäni fenomenologista analyysia, jossa koetin kartoittaa oman tietoisuuteni liikkeet yhden päivän ajalta: miten menin töihin työhuoneeseen, surffasin netissä ja niin edelleen. Se ei onnistunut kovin hyvin, en päässyt kovin pitkälle. Mutta minusta jonkinlainen fenomenologinen etnografia olisi erittäin kiinnostavaa. Pitäisi saada ote tietoisuuden liikkeistä meidän aikanamme, oppia ymmärtämään erilaisissa asemissa ja töissä olevia ihmisiä, joilla on erilaisia suhteita työhön ja rationaalisuuteen. Television katselun etnografisissa tutkimuksissa on ollutkin tällaista otetta, mutta paljon on tekemättä, ja juuri kokonaisen arkielämän ymmärtämisen kannalta.

Yritin etsiä kirjaa varten myös psykologista tietoa tai tuloksia huomiokyvystä ja havainnoinnista. Olin kiinnostunut kysymyksestä, ovatko montaa tehtävää yhtä aikaa toteuttavat ihmiset itse asiassa taitavampia vai huonompia ottamaan haltuun maailmaa ympärillään. Mutta tähän ei oikein löytynyt vastausta.

Olisi myös tärkeää katsoa mediavirran haasteita organisaatioiden kautta. Voi olla, että jossain on kosolti tutkimusta, jota en tunne, mutta olisi tärkeää saada selville, miten esimerkiksi ihmiset mediataloissa selviävät nykyään päivänsä läpi. Kun tulin tälle alalle, oli meneillään eräänlainen mediaetnografian aalto. Siitä on jo liikaa aikaa. Kirjoitin *Inside Prime Time* -kirjan 1981 tehdyn tutkimuksen perusteella, mutta sen työn jatkajaa tai päivittäjää en ole nähnyt.

Entä millainen rooli tutkimuksella pitäisi sinusta olla? Voiko mediateorialla olla muuta kuin erittelevä ja maailman menoa kuvaavaa rooli? Voiko se antaa ohjeita jonkinlaiseen edistykseen toimintaan?

Minusta on selvää, että ainakaan odotettujen tulosten ei pitäisi antaa värittävä lopputulosta. Tutkimuksen tuloksia tai havaintoja ei pidä poimia käsin, kuten Dick Cheney poimi todisteita joukkotuhoaseista. Jos tutkimuksen tulokset eivät ole tulevaisuuden rationaalisuuden kannalta erityisen valoisia, olkoon niin.

Mediatutkimuksessa olemme minusta pahiten epäonnistuneet yrityksissä rakentaa kokonaisvaltaista käsitystä median ja yhteiskunnan suhteista. Sitä meidän pitäisi edelleen tieteellisesti ajaa takaa, sen puutteesta me nyt kaikkein eniten kärsimme. Meillä on kaikenlaisia mediateorioita, mutta emme sittenkään ajattele tarpeeksi isosti sitä, millaiseen laajempaan paikkaan media isommassa yhteiskuntateoriassa sijoittuu. Kiinnostuin mediateoriasta, koska minusta se näytti kiinnostavalta tieltä yhteiskuntateoriaan. Mutta ajat laajalle yhteiskuntateorialle eivät ole kovin hyvät.

Viite

- 1 *The Daily Show* pyörii Yhdysvaltain kaapeliverkossa joka arki-ilta Comedy Central -kanavalla. Ohjelmassa tehdään päivittäin pilkkaa valtavirtamedian poliittisista uutisista, sekä niiden sisällöistä että esitystavoista. Haastatteluvieraina nähdään huippupoliitikkoja, vaalikampanjan aikana muun muassa John Kerry. Ohjelma on noussut viime aikoina etenkin nuorten suosikiksi, ja syksyllä 2004 jotkut olivat jo huolissaan siitä, että suuri osa nuorisosta saa uutisensa tältä kanavalta eikä perinteisistä lähteistä. Ks. http://www.comedycentral.com/tv_shows/thedailyshowwithjonstewart/.